

УДК 378:004

Зимовець Олена Анатоліївна

викладач кафедри іноземних мов з методиками викладання в дошкільній та початковій освіті
Житомирський державний університет імені Івана Франка, м. Житомир, Україна
zimovets@ua.fm

ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАТОРСЬКИХ УМІНЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Анотація. У статті розглядається проблема формування організаторських умінь майбутніх учителів гуманітарних дисциплін в умовах інформаційного суспільства. Автор надає визначення організаторських умінь учителів гуманітарних дисциплін та уточнює склад даних умінь з огляду на вимоги інформаційного суспільства. Визначається роль інформаційно-комунікаційних технологій у процесі формування організаторських умінь майбутніх учителів гуманітарних дисциплін та пропонується система вправ, спрямованих на їх формування з використанням ІКТ, у рамках розробленого автором спецкурсу «Використання ІКТ у професійній діяльності вчителів гуманітарних дисциплін».

Ключові слова: професійна підготовка; організаторські уміння; майбутні вчителі; гуманітарні дисципліни; інформаційно-комунікаційні технології; інформаційне суспільство.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Формування професійних умінь, необхідних для здійснення педагогічної діяльності, є одним з основних завдань професійної підготовки майбутніх учителів у педагогічних університетах. Ефективність навчально-виховного процесу залежить від рівня сформованості цілого комплексу професійно-педагогічних умінь, у тому числі організаторських. Ми погоджуємось з думкою В. Ю. Новік, що вчитель, який володіє організаторськими уміннями, швидше та більш грамотно розв'язує поставлені перед ним завдання, ефективніше долає труднощі і має більше можливостей для прояву ініціативи і творчості. У зв'язку з цим значно зростає роль і значення організаторських умінь, які все більше виступають як один з основних критеріїв оцінювання професійно-педагогічної діяльності майбутнього вчителя [5].

Однак організація навчально-виховного процесу в умовах інформаційного суспільства має свої особливості, які пов'язані з більш легким і швидким доступом до навчальної інформації, можливістю використання засобів ІКТ й інтерактивних технологій. Це, з одного боку, полегшує роботу вчителя, а, з іншого боку, висуває до нього нові вимоги. Актуальним стає вміння вчителя орієнтуватись у зростаючому потоці інформації й інтегрувати інформаційні технології в процес викладання різних предметів, у тому числі й гуманітарних. Тому з'являється потреба в уточненні складу організаторських умінь майбутніх учителів, зокрема, учителів гуманітарних дисциплін, з огляду на вимоги інформаційного суспільства, і розробці технології їх формування засобами ІКТ в рамках професійної підготовки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема визначення складу професійно-педагогічних умінь, пов'язаних з організацією навчально-виховного процесу, висвітлена, у першу чергу, у роботах учених, які класифікують педагогічні вміння вчителя за компонентами педагогічної діяльності (Н. В. Кузьміна, В. О. Сластьонін, О. А. Абдуліна, О. І. Бульвінська, О. А. Дубасенюк, С. І. Кисельгоф тощо). Різним аспектам формування організаторських умінь майбутніх педагогів присвячені роботи О. В. Ілліної, В. Ю. Новік, К. Л. Меркур'єва, А. В. Косова,

Л. А. Іванової, Ю. І. Пасова та інших. Підготовка вчителя до використання ІКТ висвітлена у працях Л. І. Морської, Л. Ф. Панченко, О. М. Снігур, Р. С. Гуріна та інших. Проте, такий аспект як формування організаторських умінь майбутніх учителів гуманітарних дисциплін (далі — ГД) в умовах інформаційного суспільства висвітлено, на нашу думку, недостатньо.

Мета статті. З огляду на це, метою статті є визначення складу організаторських умінь майбутніх учителів гуманітарних дисциплін в умовах інформаційного суспільства і розробка технології їх формування з використанням ІКТ у системі професійної підготовки.

2. МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Під час дослідження були використані такі методи: аналіз науково-педагогічної і методичної літератури щодо сутності організаторських умінь майбутніх учителів гуманітарних дисциплін; аналіз державних освітніх документів, навчальних програм, онлайн ресурсів, педагогічних програмних засобів тощо; порівняння, вивчення та узагальнення педагогічного досвіду щодо формування професійних умінь майбутніх учителів у системі професійної підготовки, а також організації педагогічного процесу з використанням ІКТ у вищій школі.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У першу чергу слід зазначити, що у психолого-педагогічній літературі організаторські вміння розглядаються, як правило, у комплексі з іншими професійно-педагогічними вміннями (гностичними, проектувальними, конструктивними, комунікативними), які класифіковано за компонентами педагогічної діяльності. Так, Н. В. Кузьміна вважає, що організаторський компонент педагогічної діяльності включає в себе вміння в галузі оперативного розв'язання завдань, пов'язаних з організацією: а) інформації в процесі її повідомлення слухачам; б) різних видів діяльності, у якій дана інформація може бути засвоєна тими, хто навчається; в) власної діяльності і поведінки педагога [3, с. 12–13].

Опираючись на дослідження Н. В. Кузьміної, О. І. Бульвінська виділяє такі групи дидактичних умінь майбутніх учителів: 1) вміння організації інформації в процесі її повідомлення (уміння викликати інтерес до теми; вибір найбільш ефективних методів повідомлення інформації; подання навчальної інформації в доступній, зрозумілій та виразній формі; уміння поставити логічну задачу і висунути проблему); 2) вміння організації різних видів діяльності учнів (уміння викликати стан готовності учнів до праці; створення психологічного настрою на роботу; уміння організувати увагу учнів; уміння організації колективної й індивідуальної роботи на уроці; уміння реалізувати диференційований підхід у навчанні); 3) вміння організації власної діяльності й поведінки вчителя (уміння практичного втілення моделі уроку) [1, с. 42–43].

В. Ю. Новік розглядає організаторські вміння як сукупність практичних дій на основі осмислення цілі, принципів, умов, засобів, форм та методів управлінської педагогічної діяльності, пов'язаної з постановкою задач й організацією педагогічних ситуацій. Дослідник виділяє три групи організаторських умінь: планово-проектувальні, виконавчо-діяльнісні та контрольні-корекційні [5].

Оскільки вчитель гуманітарних дисциплін має здійснювати гуманітарну місію, важливим для нас є дослідження А. П. Вірковського, автора спецкурсу «Становлення гуманної особистості», який, поряд з іншими професійними вміннями, виділяє

організаційні вміння вчителя, які необхідні для формування гуманістичного ідеалу учнів, а саме: уміння спрямовувати процес гуманістичного виховання учнів у навчально-виховній роботі так, щоб людина завжди розглядалась як мета і ніколи як засіб; уміння разом з учнями організовувати виховні заходи з духовно-моральних проблем; уміння сприяти прагненню вихованців до самоактуалізації, самовиховання, самоосвіти та саморозвитку; уміння стимулювати накопичення в учнів гуманістичного досвіду й ціннісних орієнтацій [8, с. 121].

Але, як було зазначено вище, в інформаційному суспільстві настає потреба в оволодінні вчителем-гуманітарієм специфічних умінь, пов'язаних з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Зокрема, Л. Ф. Панченко описує систему загальнопедагогічних умінь, необхідних учителю української мови та літератури для використання нових інформаційних технологій (НІТ), серед яких вона виділяє й організаторські вміння. За її визначенням організаторські вміння у використанні НІТ — це вміння, пов'язані з організацією навчальних занять з української мови та літератури з використанням КЗН (комп'ютерних засобів навчання). Дослідник виділяє три групи організаторських умінь: 1) уміння, пов'язані з організацією пред'явлення інформації за допомогою КЗН (пересилати інформацію з комп'ютера вчителя на робочі місця учнів локальною мережею; здійснювати диференційований підхід до пред'явлення інформації на робочих місцях учнів, використовуючи роботу комп'ютерів в автономному режимі; пред'являти інформацію учням на різних етапах заняття; отримувати необхідну інформацію щодо роботи кожного учня окремо і класу в цілому); 2) уміння, пов'язані з організацією діяльності вчителя на заняттях з використанням КЗН (використовувати можливості локальної мережі для управління навчальною діяльністю учнів; передбачувати можливі труднощі у засвоєнні інформації, пред'явленої за допомогою КЗН; керувати процесом засвоєння навчального матеріалу на основі зворотного зв'язку в системі «учитель — КЗН — учень»; фіксувати результати діяльності за допомогою КЗН); 3) уміння, пов'язані з організацією пізнавальної діяльності учнів на заняттях з використанням КЗН (формування в учнів позитивне ставлення до роботи КЗН; включати учнів у різні види діяльності, такі як робота з новою інформацією, робота з контрольними тестами, виправлення помилок, робота з базами даних, електронними таблицями, електронними словниками; створювати психологічну установку на сприйняття інформації, пред'явленої КЗН; організовувати самостійну роботу учнів, використовуючи різні педагогічні програмні засоби; формувати творчий актив учнів, здатний створювати навчальні програми) [7, с. 46–47].

Система професійно-педагогічних умінь вчителя іноземних мов, пов'язаних з використанням ІКТ, висвітлюється в дослідженнях Л. І. Морської. У цій системі дослідник виділяє комунікативно-організаторські вміння, до яких вона відносить: вміння управляти навчально-пізнавальною діяльністю в умовах використання інформаційних технологій (ІТ) на уроках іноземної мови; уміння здійснювати організацію індивідуальної, парної та групової діяльності учнів у процесі застосування ІТ; уміння здійснювати контроль діяльності учнів за допомогою ІТ; уміння сприяти формуванню в учнів позитивного ставлення до роботи з ІТ у процесі вивчення іноземної мови; уміння створювати сприятливу атмосферу, яка б сприяла активізації пізнавальної діяльності учнів на уроці іноземної мови [4, с. 60–61].

Аналіз науково-педагогічної літератури засвідчив, що, зважаючи на деякі розбіжності у визначенні складу організаторських умінь, усі дослідники єдині в тому, що сучасний учитель має вміти організовувати навчальну інформацію, діяльність учнів та власну педагогічну діяльність, використовуючи різні форми, методи та засоби навчання як традиційні, так і інноваційні, включаючи ІКТ.

Для визначення сутності і складу організаторських умінь вчителя гуманітарних дисциплін в умовах інформаційного суспільства ми опиратимемось на наші попередні дослідження, де нами було визначено склад професійних умінь майбутніх учителів ГД. Відповідно до завдань, які наразі стоять перед учителями ГД, було виділено такі *класи умінь*:

I клас умінь — *загальнопедагогічні* вміння, які спрямовані на розв'язання загальнопедагогічних завдань учителів незалежно від профілю;

II клас умінь — *гуманітарно орієнтовані* вміння, спрямовані на розв'язання завдань, специфічних для всіх учителів гуманітарного профілю;

III клас умінь — *предметно-методичні* вміння, спрямовані на розв'язання методичних завдань, характерних для вчителя конкретної гуманітарної дисципліни.

Професійні вміння вчителя ГД в інформаційному суспільстві ми визначили як володіння гнучкою системою усвідомлених, цілеспрямованих, взаємопов'язаних розумових і практичних дій, які дозволяють учителю ГД успішно виконувати навчально-виховні функції на загальнопедагогічному, гуманітарно орієнтованому та предметно-методичному рівнях, використовуючи традиційні й інноваційні технології, у т. ч. ІКТ, в умовах, що змінюються. Відповідно кожний клас умінь включає такі *групи умінь*, які класифіковано за компонентами педагогічної діяльності вчителя: гностичні, проектувальні, конструктивні, організаторські та комунікативні [2, с. 150–151].

Отже, на основі аналізу науково-педагогічної літератури й, опираючись на власні дослідження, ми визначили ***організаторські вміння вчителя ГД в інформаційному суспільстві*** як *систему загальнопедагогічних, гуманітарно орієнтованих та предметно-методичних умінь, пов'язаних з організацією інформації, діяльності учнів та власної педагогічної діяльності вчителя, використовуючи традиційні та інноваційні технології, у т. ч. ІКТ, в умовах, що змінюються.*

Поряд з традиційними вміннями, які не пов'язані безпосередньо з використанням ІКТ (називатимемо такі вміння універсальними), ми виділити так звані «наскрізні» *інтегральні інформаційно-практичні вміння*, під якими розуміємо вміння використовувати ІКТ у професійній діяльності вчителя і які включають у себе два компоненти: суто інформаційний (пов'язаний з аналізом і відбором інформації) та прикладний (пов'язаний з практичним використанням інформації, представленої засобами ІКТ) [2, с. 51]. Оскільки дані вміння є інтегральними, вони входять до складу кожного компоненту педагогічної діяльності й відповідно є складовими частинами всіх груп умінь, у тому числі й організаторських.

Детальніше ***склад організаторських умінь учителя ГД*** (на прикладі вчителя іноземних мов) представлено у табл. 1.

Таблиця 1

Склад організаторських умінь учителя гуманітарних дисциплін в умовах інформаційного суспільства (на прикладі вчителя іноземної мови)

№ п/п	Групи умінь Класи умінь	Універсальні організаторські вміння	Інтегральні інформаційно-практичні організаторські вміння
-------	----------------------------	-------------------------------------	---

1.	<i>Загальнопедагогічні вміння</i>	<ul style="list-style-type: none"> – організувати різні форми і методи навчально-виховної роботи, опираючись на знання основних категорій педагогіки і вимоги інформаційного суспільства; – створювати організаційно-педагогічні умови, що сприяють розвитку і зміцненню учнівського колективу, всебічних інтересів, розкриттю індивідуальних здібностей кожного учня; – навчати учнів культурі розумової праці, правильної організації режиму дня, управління самостійною роботою; – стимулювати в процесі організації навчально-виховної діяльності накопичення в учнів соціального досвіду, відповідальності, ініціативи, активності, самостійності, прагнення до співпраці і творчості; – правильно організувати інформацію в процесі її презентації й опрацювання як на уроці, так і в процесі позакласної виховної роботи; – раціонально витратити час у процесі проведення навчально-виховних заходів, а також у процесі самоосвітньої діяльності 	<ul style="list-style-type: none"> – організувати навчальну інформацію, пред'явлену засобами ІКТ (створювати каталоги корисних навчальних веб-сайтів, аудіо- і відео-матеріалів на виховну тематику, слідкувати за науковими Інтернет-конференціями й онлайн-курсами, пред'являти інформацію найбільш ефективним способом тощо); – організувати діяльність учнів на уроці в процесі самостійної роботи і під час позаурочних заходів із використанням ІКТ з метою формування їх інформаційної культури і загальних умінь і навичок; – організувати власну діяльність в процесі проведення уроків і позакласних заходів, а також у процесі самоосвітньої діяльності, використовуючи різні засоби ІКТ
2.	<i>Гуманітарно орієнтовані вміння</i>	<ul style="list-style-type: none"> – організувати різні форми і методи навчально-виховної роботи з огляду на розв'язання завдань гуманізації і гуманітаризації освіти; – створювати організаційно-педагогічні умови, що сприяють розвитку гуманістичного ідеалу учнів, ціннісних орієнтацій; – організувати навчально-виховні заходи з духовно-моральних проблем, проблем творчої самореалізації, самовиховання та саморозвитку; – намагатись організувати себе, свою власну діяльність і поведінку так, щоб бути прикладом втілення гуманістичних ідеалів на практиці для свої вихованців 	<ul style="list-style-type: none"> – організувати навчальну інформацію, пред'явлену засобами ІКТ, на морально-духовну тематику; – організувати діяльність учнів з використанням ІКТ, спрямовану на формування духовних цінностей, самоосвіти і саморозвитку, соціокультурне і полікультурне виховання учнів; – організувати власну діяльність в процесі проведення уроків і позакласних заходів із використанням ІКТ, опираючись на особистісно-орієнтований підхід у навчанні

3.	<i>Предметно-методичні уміння</i>	<ul style="list-style-type: none"> – організувати різні форми навчально-виховної роботи, опираючись на знання останніх тенденцій у викладанні ІМ; – правильно організувати інформацію з ІМ в процесі її презентації й опрацювання в різних режимах роботи; – організувати конкретні види роботи, пов'язані зі специфікою навчання ІМ (презентації й автоматизації лексичних одиниць, граматичних явищ, роботи над формуванням умінь аудіювання і говоріння тощо); – враховувати індивідуальні і вікові особливості, рівень ЗУН в процесі організації діяльності на уроці ІМ; – слідкувати за процесом виконання завдань з ІМ і вносити необхідні корективи в організацію навчального процесу; – організувати поточний і підсумковий контроль за успішністю засвоєння навчального матеріалу з ІМ; – раціонально організувати власну самоосвітню діяльність у галузі викладання ІМ з метою підвищення рівня методичних знань і професійних умінь 	<ul style="list-style-type: none"> – організувати навчальну інформацію з ІМ, яка пред'явлена засобами ІКТ (створювати каталоги корисних веб-сайтів, ППЗ, електронних вправ, тестів, малюнків, звукових і відео-матеріалів, онлайн уроків тощо); – організувати діяльність учнів у процесі роботи з різними засобами ІКТ на уроках і під час позаурочних заходів з ІМ (заохочувати учнів до роботи з онлайн-словниками і енциклопедіями, навчальними відео, підкастами, електронними тестами, ППЗ тощо); – організувати власну діяльність у процесі проведення уроків і позакласних заходів з ІМ з використанням різних засобів ІКТ (офлайн і онлайн програм, готових і самостійно створених електронних матеріалів, у режимі дистанційного навчання тощо)
----	-----------------------------------	---	--

Під час розробки технології формування вищезазначених умінь ми враховували те, що формування будь-яких педагогічних умінь є поступовим процесом і включає такі *етапи* (класифікація за О. А. Остряньскою): 1) мотиваційно-пізнавальний, мета якого — усвідомлення цілей дії і пошук способів її виконання; 2) тренувально-виконавчий (використання набутих знань про спосіб виконання дії, але в незмінних чітко визначених ситуаціях) і 3) рефлексивно-творчий (творче використання набутих вмінь у змінних ситуаціях) [6, с. 14]. Тому для класифікації вправ, спрямованих на формування організаторських умінь вчителя ГД, як основний критерій ми висунули етапи формування професійно-педагогічних умінь, згідно з яким нами виділено: *мотиваційно-пізнавальні вправи, тренувально-виконавчі вправи та рефлексивно-творчі вправи*. Як додатковий критерій класифікації вправ для формування вищезазначених умінь ми вважаємо доцільним висунути такі критерії: 1) спрямованість вправи на прийом або відтворення інформації; 2) форма організації навчання.

Попри це, оскільки інформаційно-практичні вміння безпосередньо пов'язані з використанням ІКТ, їх формування неможливо без застосування цих засобів. Отже, ІКТ мають бути інтегровані в розроблену нами систему вправ. Як додаткові критерії, які характеризують шляхи і способи використання ІКТ, ми виділяємо характер програмного забезпечення і режим роботи за характером зв'язку з мережею Інтернет.

Проаналізувавши загальнодидактичні принципи розробки системи вправ для формування професійно-педагогічних умінь та основних засобів ІКТ, виділимо *групи вправ, спрямованих на формування організаторських умінь* майбутніх учителів ГД в умовах інформаційного суспільства.

Вправи I групи — *мотиваційно-пізнавальні*. Їх мета — ознайомлення з основними програмними засобами та Інтернет-ресурсами, які можна використовувати в навчально-виховній діяльності, створення мотивації, подолання психологічних бар'єрів студентів-гумантаріїв щодо їх застосування. Ця мета може бути реалізована, на нашу думку, у процесі організації інформації і моделювання навчально-виховної діяльності у роботі з готовими комп'ютерними програмами й Інтернет-ресурсами на рівні фрагменту уроку. За виділеними нами додатковими критеріями (прийом або відтворення інформації, характер програмного забезпечення і зв'язок з мережею Інтернет) вправи даної групи можуть бути поділені на підгрупи.

Підгрупа А — рецептивно-репродуктивні вправи, спрямовані на формування вмінь організовувати інформацію, діяльність учнів і власну педагогічну діяльність у роботі з готовими комп'ютерними програмами на рівні фрагменту уроку.

Підгрупа Б — рецептивно-репродуктивні вправи, спрямовані на формування вмінь організовувати інформацію, діяльність учнів і власну педагогічну діяльність у роботі з текстовими, табличними, графічними, звуковими і відео редакторами на рівні фрагменту уроку.

Підгрупа В — рецептивно-репродуктивні вправи, спрямовані на формування вмінь організовувати інформацію, діяльність учнів і власну педагогічну діяльність під час роботи з Інтернет-ресурсами, он-лайн програми та електронною поштою на рівні фрагменту уроку.

Підгрупа Г — рецептивно-репродуктивні вправи, спрямовані на формування вмінь організовувати інформацію, діяльність учнів та власну педагогічну діяльність під час роботи одночасно з декількома засобами ІКТ, наприклад, з текстовим редактором та Інтернет-ресурсами, на рівні фрагменту уроку.

Вправи II групи (*тренувально-виконавчі*). Їх мета — використання знань й умінь, набутих на I етапі, і їх закріплення на більш творчому рівні, але поки що в чітко визначених ситуаціях. Ця мета може бути реалізована в процесі організації інформації під час розробки власних навчально-методичних матеріалів засобами ІКТ і моделювання навчально-виховної діяльності з використанням створених дидактичних матеріалів на рівні фрагменту уроку. Вправи даної групи можуть бути поділені на підгрупи.

Підгрупа А — рецептивно-продуктивні вправи, спрямовані на формування вмінь організовувати інформацію в розробці власних педагогічних програмних засобів (ППЗ) з використанням програм-оболонок (Hot Potatoes, My Test, Quandary тощо), а також організовувати діяльність учнів і власну педагогічну діяльність під час роботи зі створеними ППЗ на рівні фрагменту уроку.

Підгрупа Б — рецептивно-продуктивні вправи, спрямовані на формування вмінь організовувати інформацію під час розробки власних навчально-методичних матеріалів з використанням текстових, табличних, графічних, звукових та відео редакторів (Microsoft Word, Microsoft Excel, Microsoft Power Point, Microsoft Publisher, Photoshop, Movie Maker, Audacity тощо), а також організовувати діяльність учнів і власну педагогічну діяльність у роботі зі створеними дидактичними матеріалами на рівні фрагменту уроку.

Підгрупа В — рецептивно-продуктивні вправи, спрямовані на формування вмінь організовувати інформацію в розробці власних навчально-методичних матеріалів за допомогою онлайн програм, а також організовувати діяльність учнів і власну

педагогічну діяльність під час роботи зі створеними дидактичними матеріалами на рівні фрагменту уроку.

Підгрупа Г — рецептивно-продуктивні вправи, спрямовані на формування вмінь організовувати інформацію під час розробки власних навчально-методичних матеріалів за допомогою одночасно декількох засобів ІКТ (наприклад, програми Movie Maker та онлайн звукового редактору), а також організовувати діяльність учнів і власну педагогічну діяльність під час роботи зі створеними дидактичними матеріалами на рівні фрагменту уроку.

Вправи III групи (рефлексивно-творчі). Їх мета — комплексне використання знань і вмінь, набутих на I та II етапах, і їх закріплення на творчому рівні в змінних ситуаціях. Дана мета може бути реалізована в процесі організації інформації і моделювання навчально-виховної діяльності з використанням як готових, так і самостійно створених навчально-методичних матеріалів засобами ІКТ, а також у комплексі з іншими засобами навчання на рівні окремих уроків, циклу уроків, курсу навчання і позакласної роботи. Відповідно до форм організації навчання вправи цієї групи можуть бути поділені на підгрупи.

Підгрупа А — продуктивні вправи, спрямовані на формування вмінь організовувати інформацію, діяльність учнів і власну педагогічну діяльність у процесі аудиторної роботи з використанням ІКТ.

Підгрупа Б — продуктивні вправи, спрямовані на формування вмінь організовувати інформацію, діяльність учнів та власну педагогічну діяльність у процесі позааудиторної роботи з використанням ІКТ.

Запропонована технологія формування організаторських умінь майбутніх учителів ГД може бути реалізована в рамках розробленого нами спецкурсу «Використання ІКТ у професійній діяльності вчителів гуманітарних дисциплін». У цьому спецкурсі представлені всі типи вправ, зазначених вище. Наведемо приклад вправи, спрямованої на формування організаторських умінь майбутніх учителів іноземних мов.

Вправа II Г (II групи, підгрупи Г), яка спрямована на формування вміння організовувати інформацію під час розробки власного дидактичного матеріалу для навчання англійської мови, використовуючи програму Microsoft Power Point і звукові редактори, а також організовувати діяльність учнів і власну педагогічну діяльність під час роботи зі створеним дидактичним матеріалом для реалізації технології «Digital Storytelling» («цифрове оповідання») на рівні фрагменту уроку з англійської мови.

Апаратне забезпечення: комп'ютери, підключені до мережі Інтернет, динаміки або навушники, мікрофон.

Програмне забезпечення: Інтернет браузер, MS Power Point, Audacity.

Режими роботи: фронтальний, індивідуальний та груповий.

Практичні завдання:

- поділіться на групи по 3–4 студенти у кожній та обговоріть, що ви знаєте про технологію «Digital Storytelling» («цифрове оповідання») і комп'ютерні програми, які можуть бути використані для її реалізації;
- подивіться на скріншоти декількох фрагментів цифрових оповідань (два з них представлені на рис. 1) і спробуйте передбачити, які програми були використані для їх створення;
- проаналізуйте, у рамках яких тем з англійської мови дані оповідання можна використати;
- підберіть інформацію з мережі Інтернет (картинки, готові звукові файли, посилання на вебсайти тощо), необхідну для створення власного цифрового

оповідання у програмі Power Point згідно з темою і збережіть у каталогах на ваших комп'ютерах;

- напишіть текст для вашого оповідання й озвучте його, використовуючи онлайн-програму «Listentext» (<http://www.listentext.com/en/>) та оффлайн-програму Audacity; оцініть якість отриманих звукових файлів; обговоріть у групах переваги і недоліки кожної з вищезгаданих програм;
- створіть 2–3 слайди вашого цифрового оповідання у програмі Power Point, використовуючи картинки, анімацію, готові та створені вами звукові файли, гіперпосилання (за необхідністю);
- розробіть декілька завдань для учнів з використанням вашого цифрового оповідання в рамках заданої теми з іноземної мови;
- продемонструйте фрагмент уроку з використанням вашого цифрового оповідання і розроблених до нього завдань іншій групі студентів;
- обговоріть ваш фрагмент уроку з одногрупниками; виявіть недоліки в організації навчальної діяльності з використанням створеного вами цифрового оповідання; проаналізуйте шляхи вдосконалення даного фрагменту уроку.

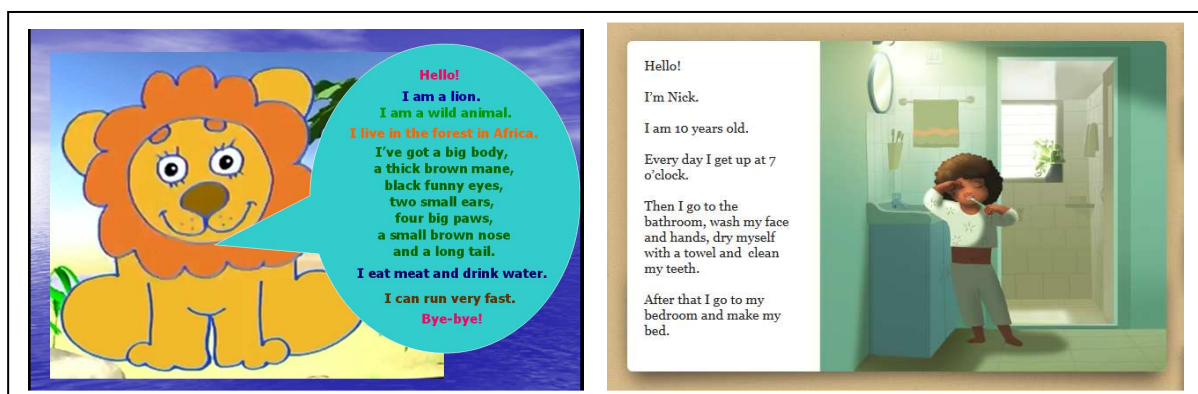

Рис. 1. Цифрові оповідання, створені за допомогою програми Power Point (зліва) і онлайн-ресурсу <http://storybird.com/> (справа)

Хід виконання: студенти діляться на групи, обговорюють сутність технології «Digital Storytelling», дивляться приклади готових цифрових оповідань, створених у різних програмах, розробляють власні електронні матеріали згідно із завданням для кожної групи і демонструють фрагменти уроку з використанням створених ними цифрових оповідань.

Засіб контролю: з боку викладача, взаємоконтроль.

Як домашнє завдання студентам пропонується продивитись декілька онлайн-ресурсів, які можуть бути використані для реалізації технології «Digital Storytelling» (наприклад: <http://prezi.com/>; <http://zimmertwins.com/>; <http://storybird.com/>; <https://goanimate4schools.com/>; <http://www.digitalstoryteller.org/>; <http://www.pixton.com/>; <http://voicethread.com/>; <http://www.culturestreet.org.uk/activities/picturebookmaker/>; <http://www.voki.com/> тощо) і створити власні цифрові оповідання онлайн. На наступному занятті кожна група студентів демонструє своє оповідання, створене за допомогою одного з онлайн-ресурсів, і пропонує іншим групам розроблені ними завдання, які вони би дали учням у процесі роботи з цим оповіданням на уроці англійської мови.

4. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Вважаємо, що запропонована технологія формування організаторських умінь майбутніх учителів ГД в умовах інформаційного суспільства може бути інтегрована в процес професійної підготовки вчителів гуманітарного профілю, а розроблений нами спецкурс адаптовано, виходячи з цілей і напрямків професійно-педагогічної підготовки вчителів конкретної дисципліни.

Перспективами подальших досліджень ми вбачаємо:

- експериментальну перевірку ефективності запропонованої технології;
- розробку завдань, спрямованих на формування організаторських умінь в рамках вивчення педагогічних, спеціальних дисциплін, методики викладання конкретних гуманітарних дисциплін, а також в рамках проходження педагогічної практики;
- створення цілісної моделі формування професійно-педагогічних умінь майбутніх учителів гуманітарних дисциплін засобами ІКТ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бульвінська О. І. Формування дидактичних умінь у студентів педагогічних університетів України : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Бульвінська Оксана Іванівна. — К., 1998. — 185 с.
2. Зимовець О. А. Склад професійних умінь майбутніх учителів гуманітарних дисциплін (на прикладі підготовки вчителів іноземних мов) // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка, — Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. — № 43. — С. 150–156.
3. Кузьмина Н. В. Психологическая структура деятельности учителя. — Гомель : Изд-во Гомельского, гос. ун-та, 1976. — 57 с.
4. Морська Л. І. Методична система підготовки майбутнього вчителя іноземних мов до використання інформаційних технологій у навчанні учнів : монографія. — Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2007. — 243 с.
5. Новик В. Ю. Формирование организаторских умений студентов педагогических вузов: дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Новик Вероника Юльевна. — Нижний Новгород, 2011. — 214 с.
6. Остряньська О. А. Формування комплексних педагогічних умінь у майбутніх учителів початкових класів : автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.04 / Остряньська О. А. — Х., 2002. — 20 с.
7. Панченко Л. Ф. Професійно-педагогічна підготовка студентів педвузов к использованию новых информационных технологий (на примере гуманитарных факультетов) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Панченко Любовь Феликсовна — Луганск, 1994. — 172 с.
8. Технології професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів : навчальний посібник: у 2-х ч. — Ч. II: Технології соціально-педагогічної підготовки майбутніх учителів / за заг. ред. доктора педагогічних наук О. А. Дубасенюк. — Житомир : Житомирський держ. пед. ун-т, 2001. — 192 с.

Матеріал надійшов до редакції 27/12.2014 р.

ФОРМИРОВАНИЕ ОРГАНИЗАТОРСКИХ УМЕНИЙ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ГУМАНИТАРНЫХ ДИСЦИПЛИН СРЕДСТВАМИ ИНФОРМАЦИОННО- КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

Зимовец Елена Анатольевна

преподаватель кафедры иностранных языков

с методиками преподавания в дошкольном и начальном образовании

Житомирский государственный университет имени Ивана Франка, г. Житомир, Украина

zimovets@ua.fm

Аннотация. В статье рассматривается проблема формирования организаторских умений будущих учителей гуманитарных дисциплин в условиях информационного общества. Автор приводит определение организаторских умений учителей гуманитарных дисциплин и уточняет состав данных умений с учетом требований информационного общества. Определяется роль информационно-коммуникационных технологий в процессе формирования организаторских умений будущих учителей гуманитарных дисциплин и предлагается система упражнений, направленных на их формирование с использованием

ИКТ, в рамках разработанного автором спецкурса «Использование ИКТ в профессиональной деятельности учителей гуманитарных дисциплин».

Ключевые слова: профессиональная подготовка; организаторские умения; будущие учителя; гуманитарные дисциплины; информационно-коммуникационные технологии; информационное общество.

FORMING ORGANIZATIONAL SKILLS OF PROSPECTIVE TEACHERS OF THE HUMANITIES USING INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES

Olena A. Zymovets

lecturer in foreign languages of teaching methods in preschool and primary education

Zhytomyr Ivan Franko State University, Zhytomyr, Ukraine

zymovets@ua.fm

Abstract. The article deals with the problem of formation of prospective humanitarian teachers' organizational skills in the Information Society. The author defines organizational skills of prospective teachers of the Humanities, specifies the types of these skills taking into consideration the requirements of the Information Society and focuses on the role of Information and Communication Technologies in the process of their formation. The author suggests the system of ICT-oriented tasks for the formation of organizational skills of prospective humanitarian teachers and gives a sample task from the specialized course "Using ICT in the Professional Activity of Prospective Teachers of the Humanities".

Keywords: professional training; organizational skills; prospective teachers; the Humanities; Information and Communication Technologies; Information Society.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Kuzmina N. V. The Psychological Structure of Teachers' Activity. — Gomel : Yzd-vo Gomelskogo, gos. un-ta, 1976. — 57 s. (in Russian).
2. Bulvinska O. I. Forming Didactic Skills to Students of Pedagogical Universities in Ukraine: Dys... kand. ped. nauk: 13.00.01 / Bulvinska Oksana Ivanivna; Natsionalnyi pedahohichnyi un-t im. M. P. Drahomanova. — K., 1998. — 185 s. (in Ukrainian).
3. Technologies of the Future Teachers' Professional-Pedagogical Preparation: Navchalnyi posibnyk: u 2-h ch. — Ch. II: Technologies of the Future Teachers' Social-Pedagogical Preparation/ Za zah. red. doktora pedahohichnykh nauk O. A. Dubaseniuk. — Zhytomyr : Zhytomyrskyi derzh. ped. un-t, 2001. — 192 s. (in Ukrainian).
4. Panchenko L. F. Professional-Pedagogical Training of the Students of Pedagogical Universities to Use New Information Technologies (for example, the Students of the Humanities Departments) : Dis. ... kand. ped. Nauk : 13.00.01 / Panchenko Liubov Feliksovna; Luganskii pedagogicheskii in-t im. T. G. Shevchenko Vostochnoukrainskogo un-ta. — Lugansk, 1994. — 172 s. (in Russian).
5. Morska L. I. The Methodological System of the Foreign Language Teacher's Preparation to Use the Information Technologies in the Students' Teaching. Monohrafiia. — Ternopil : TNPU im. V. Hnatiuka, 2007. — 243 s. (in Ukrainian).
6. Novik V. Yu. Forming Organizational Skills to Students of Pedagogical Higher Educational Institutions: dissertatsiia ... kandidata pedagogicheskikh nauk : 13.00.08 / Novik Veronika Yulievna; [Mesto zashchity : Volzh. gos. inzhener.-ped. un-t]. — Nizhnii Novgorod, 2011. — 214 s. (in Russian).
7. Zymovets O. A. The Professional Skills of the Future Teachers of the Humanities (on the Example of Foreign Language Teachers) at the Beginning of the 21st Century// Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnogo universytetu imeni Ivana Franka, Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka. — 2009. — № 43. — S. 150–156. (in Ukrainian).
8. Ostrianska O. A. The Formation of Complex Pedagogical Skills of Primary School Teachers: Avtoref. dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04 / Ostrianska Olena Anatoliivna; Khark. derzh. ped. un-t im. H. S. Skovorody. — H., 2002. — 20 s. (in Ukrainian).